

Suvestinė redakcija nuo 2014-07-01 iki 2018-11-07

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2011, Nr. [8-379](#), i. k. 111503AISAK0000I-14

**LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINIO PROKURORO
Į S A K Y M A S**

**DĖL REKOMENDACIJŲ DĖL UŽDUOČIŲ SPECIALISTAMS IR EKSPERTAMS
SKYRIMO PATVIRTINIMO**

2011 m. sausio 18 d. Nr. I-14
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (Žin., 1994, Nr. [81-1514](#); 2003, Nr. [42-1919](#); 2008, Nr. [81-3173](#)) 4 ir 14 straipsniais, 16 straipsnio 2 dalimi:

1. T v i r t i n u pridedamas Rekomendacijas dėl užduočių specialistams ir ekspertams skyrimo.

2. P a v e d u Generalinės prokuratūros Kanceliarijai paskelbti šį įsakymą ir Rekomendacijas „Valstybės žiniuose“, o Viešųjų ryšių skyriui – prokuratūros interneto svetainėje.

GENERALINIS PROKURORAS

DARIUS VALYS

SUDERINTA

Policijos departamento prie Lietuvos
Respublikos vidaus reikalų ministerijos
2010-12-20 raštu Nr. 5-S-7226

SUDERINTA

Lietuvos teismo ekspertizės centro 2010-
12-20 raštu Nr. S-1055

SUDERINTA

Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų
centro 2010-12-20 raštu Nr. 140-S-2485

SUDERINTA

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų
ministerijos 2010-12-10 raštu Nr. 25/17-5-
8513

SUDERINTA

Valstybinės teismo medicinos tarnybos prie
Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos
2010-12-29 raštu Nr. 1.5.-SD-576

SUDERINTA

Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos prie
Sveikatos apsaugos ministerijos 2010-12-31
raštu Nr. 1S-424

REKOMENDACIJOS DĖL UŽDUOČIŲ SPECIALISTAMS IR EKSPERTAMS SKYRIMO

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šios Rekomendacijos nustato Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK) numatytų objektų tyrimo, ekspertizių skyrimo ir atlikimo ikiteisminiame tyrime tvarką, taip pat kai kurių rūšių objektų tyrimų ir ekspertizių skyrimo ypatumus.

2. BPK 205 straipsnyje nustatyta, kad siekiant surasti nusikalstamos veikos pėdsakus ir kitus objektus, turinčius reikšmės tyrimui, nustatyti įvykio situaciją ir kitas reikšmingas bylai aplinkybes atliekamas įvykio vietos, žmogaus kūno, lavono, vietovės, patalpų, dokumentų ir kitokių objektų tyrimas. Objektų tyrimą atlieka specialistai. Specialistui, kuris nėra ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūnas, užduotis atlikti objektų tyrimą duodama raštu.

3. BPK 208 straipsnyje nustatyta, kad ekspertizė skiriama tais atvejais, kai ikiteisminio tyrimo teisėjas ar teismas nusprendžia, jog nusikalstamos veikos aplinkybėms nustatyti būtina atlikti specialų tyrimą, kuriam reikalingos mokslo, technikos, meno ar kitos specialios žinios. Ekspertizė skiriama ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartimi, kai teisėjas, įvertinęs prokuroro pareiškimą dėl ekspertizės, nusprendžia, jog ekspertizę skirti būtina.

4. Laiku atlikti objektų tyrimai ir ekspertizės užtikrina spartesnę ikiteisminio tyrimo atlikimą. Objektų tyrimų ir ekspertizių greitam atlikimui didelės įtakos turi:

4.1. objektų tyrimų ir ekspertizių skyrimo faktinių pagrindų pagrįstumas;

4.2. tinkamas ikiteisminio tyrimo byloje esančių duomenų įvertinimas ir tinkamas klausimų formulavimas;

4.3. greitas medžiagos, reikalingos objektų tyrimui ar ekspertizei atlikti, pateikimas;

4.4. specialistų ar ekspertų bendravimas su pareigūnais objektų tyrimo, ekspertizės metu;

4.5. tinkamas užduočių eiliškumo nustatymas. Galimos situacijos, kai tikėtinas tyrimo objektų (pvz., pluoštų) sunaikinimas ar pametimas dėl netinkamai parinktos ekspertinių tyrimų atlikimo eilės, todėl būtina atsižvelgti į ekspertinių įstaigų rekomendacijas, kokie tyrimai ar ekspertizės turi būti atliekami pirmumo tvarka.

5. Objektų tyrimų ar ekspertizių skyrimo vada – specialių žinių reikalingumas bylos aplinkybėms, turinčioms reikšmės nusikalstamai veikai tirti, nustatyti. Ši būtinybė pasireiškia tuo, kad jokiais kitomis įrodinėjimo priemonėmis šių duomenų nustatyti neįmanoma (pvz., kliūtis matomumui nustatyti skiriamas eismo įvykio tyrimas, nors regėjimo aštrumas yra fiziologinė ir individuali savybė, kuri yra specifinė ir unikali kiekvienam asmeniui, todėl matomumui nustatyti būtina atlikti eksperimentą, o ne objektų tyrimą).

6. Objektų tyrimų ir ekspertizių atlikimo pagrindas – ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno, prokuroro surašyta užduotis atlikti objektų tyrimą ar ikiteisminio tyrimo teisėjo arba teismo nutartis skirti ekspertizę.

7. Šiose Rekomendacijose vartojamos sąvokos:

7.1. **Specialios žinios** – tai specialaus išsilavinimo, įgūdžių ir (ar) pasirengimo dėka įgytos gilos mokslo, meno ar kitos srities žinios. Duomenų procesinis įrodomasis vertinimas, kaltės ar kitų nusikalstamos veikos sudėties elementų nustatymas, veiksmų kvalifikavimas ir teisinės atsakomybės rūšies nustatymas nepriklauso nei specialistų, nei ekspertų kompetencijai.

7.2. **Specialistas** – asmuo, turintis specialių žinių ir įgūdžių, reikiamų atlikti paskirtą objektų tyrimą.

7.3. **Specialisto išvada** – atlikus pavestą objektų tyrimą specialisto pateikta išvada, įrašyta į tyrimo veiksmo protokolą arba surašyta atskiru dokumentu.

7.4. **Objektų tyrimas** – ikiteisminio tyrimo veiksmas, kuriuo siekiama pritaikius specialias žinias surasti ir ištirti nusikalstamos veikos pėdsakus ar kitus objektus, turinčius reikšmės tyrimui, nustatyti įvykio situaciją ir kitas reikšmingas aplinkybes (toliau – **tyrimas**).

7.5. **Užduotis atlikti objekto tyrimą** – pagal BPK ir šias rekomendacijas prokuroro, ikiteisminio tyrimo įstaigos pareigūno pavedimas atlikti objektų tyrimą ar teismo nutartis skirti objektų tyrimą (toliau – **užduotis**).

7.6. **Specialisto paaiškinimas** – BPK ir kitų teisės aktų nustatytais atvejais ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui duotas specialisto paaiškinimas ikiteisminio tyrimo metu išylančiais klausimais, darant procesinius prievartos ar kitus veiksmus, kuris įrašomas į tyrimo veiksmo ar teismo posėdžio protokolą arba surašomas specialisto apklausos protokole (priedas), kai duodami paaiškinimai dėl anksčiau pateiktos išvados.

7.7. **Teismo ekspertas** – asmuo, turintis teismo eksperto kvalifikaciją ir įrašytas į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą, arba konkrečioje byloje teismo paskirtas asmuo, turintis specialių žinių.

7.8. **Teismo ekspertizė** – proceso veiksmas, kuriuo teismas ar teisėjas skiria teismo ekspertui atlikti ekspertizę (toliau – **ekspertizė**) ir atsakyti į specialių žinių reikalaujančius klausimus, o teismo ekspertas atlieka jam pavestus tyrimus ir jų rezultatus fiksuoja ekspertizės akte.

7.9. **Specialistų (ekspertų) komisijos tyrimas (ekspertizė)** – tyrimas (ekspertizė), kai tuos pačius objektus tirti ir klausimus spręsti pavedama keliems tos pačios srities specialistams (ekspertams), o šie, apibendrinę ir įvertinę tyrimo (ekspertizės) duomenis, pateikia bendrą išvadą.

7.10. **Kompleksinis tyrimas (ekspertizė)** – tyrimas (ekspertizė), kai tiems patiems objektams tirti ir klausimams spręsti reikia kelių specialių mokslo sričių žinių, kuriomis remiantis apibendrinami ir įvertinami tyrimo (ekspertizės) duomenys ir pateikiama bendra išvada.

7.11. **Papildomas tyrimas (ekspertizė)** – tyrimas (ekspertizė), atliekamas teismo, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno pavedimu dėl atlikto pirminio tyrimo (ekspertizės) nepakankamo aiškumo ar neišsamumo, taip pat pateikus papildomus klausimus ar paaiškėjus naujoms su tyrimo objektu susijusioms aplinkybėms.

7.12. **Pakartotinis tyrimas (ekspertizė)** – tyrimas (ekspertizė), atliekamas teismo, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno pavedimu dėl pirminio tyrimo (ekspertizės) išvadų nepagrįstumo ar prieštaravimo kitai ikiteisminio tyrimo ir (ar) bylos medžiagai.

7.13. **Ekspertinė įstaiga** – įstaiga ar įmonė, turinti teisę atlikti ekspertizes ir (ar) objektų tyrimus.

II. UŽDUOČIŲ (EKSPERTIZIŲ) SKYRIMO PRINCIPAI

8. Skiriant užduotį būtina vadovautis metodinėmis rekomendacijomis dėl atskirų rūšių užduočių ir ekspertizių skyrimo, o jei tokių rekomendacijų nėra, tikslinga konsultuotis su atitinkamos srities specialistais.

9. Klausimai užduotyje (prokuroro pareiškime dėl ekspertizės) turi būti suformuluoti trumpai, tiksliai ir aiškiai. Jie turi būti reikšmingi ir konkretūs, atitikti ikiteisminio tyrimo medžiagą, sietis su bylos aplinkybėmis ir laikotarpiu, apie kurį turima duomenų, kad buvo vykdoma nusikalstama veika. Klausimų eiliškumas turi būti nuoseklus ir logiškas.

10. Jeigu pareigūnui, kuris skiria tyrimą, kyla neaiškumų ar abejonių dėl klausimų formulavimo, siekiant išvengti perteklinių, specialisto kompetencijai nepriskirtų klausimų, taip pat klausimų, kurie nepagrįstai išplečia tyrimo (ekspertizės) apimtį, formuluojamus klausimus būtina aptarti su kompetentingu ekspertinės įstaigos specialistu.

11. Skiriant tyrimą būtina, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnas užduotyje formuluojamus

klausimus suderintų su ikiteisminio tyrimo įstaigos ar padalinio vadovu, o šiose Rekomendacijose nustatytais atvejais ir su prokuroru, kuris įvertintų ir patikrintų, ar specialistui pavesti ištirti visi jo kompetencijai priskirti klausimai, ar nėra perteklinių klausimų, ar pateikti klausimai yra aiškūs, reikšmingi, konkretūs, ar jie atitinka ikiteisminio tyrimo byloje tiriamas aplinkybes ir laikotarpį. Klausimai suderinami elektroninio ryšio priemonėmis arba patvirtinant rašytine viza ant užduoties.

12. Šių rekomendacijų 11 punkte nurodyto reikalavimo galima nesilaikyti, kai tyrimas skiriamas neatidėliotiniais atvejais, tačiau bet kuriuo atveju užduotis ne vėliau kaip kitą darbo dieną turi būti pateikta įvertinti ikiteisminio tyrimo įstaigos padalinio vadovui, o šiose Rekomendacijose numatytais atvejais – ir prokurorui.

13. Siekiant išvengti situacijų, kai į teisėjo nutartį skirti ekspertizę įtraukiami dažnai ikiteisminiam tyrimui nereikšmingi, su ikiteisminiu tyrimu tiesiogiai nesusiję ar nereikalaujantys specialių žinių visi proceso šalių pateikti klausimai, prokuroras, prieš ikiteisminio tyrimo teisėjui pateikdamas suinteresuotų šalių pateiktus klausimus, privalo juos peržiūrėti ir kritiškai išanalizuoti bei pareiškime dėl teismo ekspertizės skyrimo pasisakyti dėl jo nuomone, nespręstinių klausimų atmetimo motyvų.

14. Užduotyje turi būti nurodyti ikiteisminio tyrimo pareigūno, ikiteisminio tyrimo įstaigos ar jos padalinio vadovo, prokuroro, organizuojančio ikiteisminį tyrimą, ir prokuratūros padalinio vadovo arba vyriausiojo prokuroro (teritorinėse prokuratūrose, kuriose nėra padalinių) duomenys (telefono numeris, elektroninio pašto adresas), kad esant reikalui būtų galima susisiekti dėl užduotyse pateiktų klausimų. Kai užduotį skiria prokuroras, užduotyje turi būti nurodomi aukštesniojo prokuroro kontaktiniai duomenys.

15. Perdavus (pavedus) atlikti ikiteisminį tyrimą kitam ikiteisminio tyrimo įstaigos padaliniui ar kitai ikiteisminio tyrimo įstaigai, tyrimą (ekspertizę) atliekančiam specialistui (ekspertui) ar ekspertinei įstaigai raštu nedelsiant pateikiami nauji ikiteisminį tyrimą atliekančio pareigūno kontaktiniai duomenys.

16. Prokuroras, organizuojantis ikiteisminį tyrimą, aukštesnysis prokuroras, taip pat ikiteisminio tyrimo įstaigos ar padalinio vadovas, suderinęs su prokuroru, turi teisę atšaukti visą užduotį, atskirus užduočių klausimus, sumažinti tiriamų objektų skaičių, papildyti užduotį ar pakeisti tyrimo pobūdį (papildomas, pakartotinis ar kitas tyrimas). Užduotis atšaukiama arba jos apimtis keičiama raštu.

17. Inicijuoti teismo ekspertizės skyrimą rekomenduojama tik esant BPK 208 straipsnyje numatytiems pagrindams ir tik tais atvejais, kai:

17.1. yra pagrįstų ir motyvuotų proceso dalyvių prašymų skirti ekspertizę;

17.2. yra proceso dalyvių prieštaringų prašymų dėl klausimų užduotyje;

17.3. yra esminių prieštaravimų tarp atliktų tyrimų išvadų (ekspertizių).

18. Ikiteisminio tyrimo metu užduoties (ekspertizės), už kurią turės būti apmokėta prokuratūros lėšomis, skyrimą būtina raštu suderinti su prokuratūros kancleriu, Generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento ir Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vadovais pagal atitinkamą veiklos sritį. Teisminio nagrinėjimo metu skiriamos užduoties (ekspertizės) finansavimo klausimus sprendžia byla nagrinėjantis teismas. Valstybinis kaltintojas negali siūlyti tokios užduoties (ekspertizės) apmokėti prokuratūros lėšomis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

19. Ekspertams ir specialistams išmokėtinų sumų dydžio nustatymo ir apmokėjimo baudžiamajame procese tvarka nustatyta Liudytojams, nukentėjusiesiems, ekspertams, specialistams ir vertėjams išmokėtinų sumų dydžio nustatymo ir apmokėjimo baudžiamajame procese ir administracinių teisės pažeidimų teismoje tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 25 d. nutarimu Nr. 524 (toliau – Apmokėjimo tvarka).

20. Nesant galimybės atlikti tyrimą (ekspertizę) valstybinėje įstaigoje, specialistai (ekspertai) turi būti atrenkami taikant viešųjų pirkimų procedūras. Turi būti pasirašoma objektų

tyrimo (ekspertizės) pirkimo sutartis, kurioje aiškiai apibrėžiamas perkamos paslaugos dalykas, įsipareigojimai, apmokėjimo sąlygos, ginčų sprendimo tvarka, nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės ir kitos sąlygos. Įgyvendinus sutarties sąlygas turi būti pasirašomas suteiktų paslaugų perdavimo–priėmimo aktas.

21. Atrenkant specialistą (ekspertą), kuris atliks tyrimą (ekspertizę), būtina išsiaiškinti, ar yra metodika, kuria vadovaujantis bus atliekamas tyrimas (ekspertizė). Mokslinės metodikos sukūrimas neturėtų būti apmokamas prokuratūros ar ikiteisminio tyrimo įstaigos lėšomis.

22. Skirti užduotį atlikti kompleksinį tyrimą (ekspertizę) rekomenduojama tik esant procesinei būtinybei, kai atliekant vieną tyrimą (ekspertizę) vienu metu būtina pasitelkti skirtingų sričių specialistus.

23. Specialistų (ekspertų) komisijos tyrimą (ekspertizę) skirti skirtingų institucijų specialistams (ekspertams) nerekomenduojama, išskyrus deontologinius ir kitus teismo medicinos tyrimus (ekspertizes), kai pateiktiems klausimams spręsti būtinos kelių medicinos sričių žinios. Jei skiriant tyrimą (ekspertizę) nežinoma, ar reikalingas specialistų (ekspertų) komisijos tyrimas (ekspertizė), specialistų skaičius nenurodomas, o ekspertinė įstaiga apie būtinumą atlikti specialistų (ekspertų) komisijos tyrimą (ekspertizę) gali nuspręsti vadovaudamasi įstaigoje galiojančia tvarka.

24. Skiriant kompleksinius tyrimus (ekspertizes) būtina įvertinti, ar tikslinga tyrimus (ekspertizes) atlikti kaip savarankiškus (tokiu atveju dalis būtinų išvadų gaunama greičiau ir įvertinus surinktus duomenis galima spręsti, ar tikslinga skirti kitas papildomas užduotis (ekspertizes).

25. Tradiciniai kompleksiniai tyrimai (ekspertizės) – tai praktikoje dažniausiai skiriami tyrimai (ekspertizės). Tradiciniai kompleksiniai tyrimai (ekspertizės) yra:

25.1. teismo medicininis–eismo įvykių tyrimas (ekspertizė);

25.2. teismo medicininis–trasologinis tyrimas (ekspertizė);

25.3. teismo medicininis–balistinis tyrimas (ekspertizė);

25.4. medicinos kriminalistinis–trasologinis tyrimas (ekspertizė).

26. Tradicinių kompleksinių tyrimų (ekspertizių) uždaviniai ir klausimai yra nurodyti metodinėse rekomendacijose.

27. Skiriant netradicinį kompleksinį tyrimą (ekspertizę) privaloma konsultuotis su atitinkamos ekspertinės įstaigos specialistais (ekspertais) dėl tokio tyrimo būtinumo.

28. Papildomą tyrimą (ekspertizę) rekomenduojama skirti, kai, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno manymu, yra neišsamiai ištirta tyrimui (ekspertizei) pateikta medžiaga ar atsiranda būtinybė atsakyti į papildomus anksčiau nepateiktus klausimus, neišsamiai, neaiškiai atsakyta į klausimus (šių neaiškumų neįmanoma pašalinti specialisto apklausoje) arba atsiranda papildomų duomenų (tyrimo objektų), kurie specialistui (ekspertui) nebuvo pateikti pirminio tyrimo (ekspertizės) metu, arba tų duomenų pirminio tyrimo metu nebuvo. Papildomą tyrimą (ekspertizę) paprastai atlieka tas pats specialistas (ekspertas), kuris atliko pirminį tyrimą (ekspertizę).

29. Pakartotinis tyrimas gali būti atliekamas prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno pavedimu dėl pirminio tyrimo išvadų nepagrįstumo ar prieštaravimo kitai ikiteisminio tyrimo medžiagai. Prieštaravimus ar abejones tikslinga stengtis pašalinti apklausiant pirminį tyrimą atlikusį specialistą, paskiriant papildomą tyrimą ir tik nepavykus tokiu būdu jų pašalinti – skirti pakartotinį tyrimą (ekspertizę). Skiriant pakartotinį tyrimą (ekspertizę) užduotyje būtina aiškiai ir išsamiai pateikti skyrimo motyvus (vienos iš šalių nesutikimas su išvadomis negali būti pagrindas skirti pakartotinį tyrimą (ekspertizę). Pakartotinį tyrimą (ekspertizę) atlieka kitas specialistas (ekspertas). Kartotinio tyrimo (ekspertizės) skyrimas turi būti ypatingai motyvuotas užduotyje. Užduotis pateikiama ekspertinės įstaigos administracijai, o ši sprendžia, kuriam padaliniui pavesti atlikti užduotį.

30. Skiriant pakartotinius tyrimus (ekspertizes) rekomenduojama nepateikti tų klausimų, į kuriuos jau buvo atsakyta ankstesnių tyrimų (ekspertizių) metu ir dėl kurių abejonių nekyla,

nes tai ilgina tyrimų (ekspertizių) atlikimo trukmę.

31. Skiriant pakartotinį tyrimą (ekspertizę) būtina, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnas užduotyje formuluojamus klausimus suderintų su ikiteisminio tyrimo įstaigos ar jos padalinio vadovu ir su prokuroru.

32. Tais atvejais, kai specialisto išvadą galima gauti atlikus tyrimo veiksmą, pvz., daikto apžiūrą, tyrimo veiksmė turi dalyvauti specialistas. Specialisto išvada įrašoma į tyrimo veiksmo protokolą ir atskira užduotis neskiriama. Proceso veiksmams dalyvaujant specialistams ir ekspertams gali būti atliekami ir ekspertinėse įstaigose.

32¹. Gavus tiriamo asmens medicininius dokumentus, siekiant spartesnio asmens sveikatos sutrikdymo masto nustatymo, ikiteisminį tyrimą atliekančiam pareigūnui tikslinga BPK 207 straipsnyje nustatyta tvarka juos apžiūrėti dalyvaujant teismo medicinos specialistui ir surašyti apžiūros protokolą, kuriame teismo medicinos specialistas pateiktą išvadą. Užduotis nustatyti asmens sveikatos sutrikdymo mastą paprastai skiriama, kai:

32¹.1. asmuo pats pageidauja nuvykti į Valstybinę teismo medicinos tarnybą apžiūrai (šiuo atveju užduotis įteikiama tokiam asmeniui);

32¹.2. tai padaryti nurodo ikiteisminį tyrimą organizuojantis ir jam vadovaujantis prokuroras;

32¹.3. yra pagrindas manyti, kad asmeniui padarytas sunkus sveikatos sutrikdymas;

32¹.4. pateikti išvadą nepakanka dokumentų apžiūros.

Papildyta punktu:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

32². Ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar ikiteisminį tyrimą atliekantis prokuroras turi užtikrinti, kad tais atvejais, kai asmuo buvo gydomas po teismo medicinos specialisto atliktos asmens apžiūros, asmens gydymosi pabaigą patvirtinantys medicininiai dokumentai teismo medicinos specialistui būtų pateikti iki specialisto išvados surašymo. Jei nustatoma, kad asmuo buvo gydomas ir po specialisto išvados dėl sveikatos sutrikdymo masto nustatymo pateikimo, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar tyrimą atliekantis prokuroras turi užtikrinti, kad asmens gydymosi pabaigą patvirtinantys medicininiai dokumentai būtų pateikti teismo medicinos specialistui atlikti papildomą tyrimą dėl sveikatos sutrikdymo masto nustatymo.

Papildyta punktu:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

33. Jeigu tyrimą (ekspertizę) atliekantis specialistas (ekspertas) gali greitai atsakyti į dalį klausimų, gali būti pateikta specialisto išvada (ekspertizės aktas) dėl dalies klausimų, o vėliau – specialisto išvada (ekspertizės aktas) dėl likusių neatsakytų klausimų. Ikiteisminį tyrimą atliekantis pareigūnas, gavęs specialisto išvadą (ekspertizės aktą) dėl dalies klausimų, turi įvertinti gautų duomenų pakankamumą ir spręsti klausimą dėl būtinumo gauti specialisto išvadą (ekspertizės aktą) dėl neatsakytų klausimų. Tyrimas (ekspertizė) dėl neatsakytų klausimų atliekamas tik gavus užduotį paskyrusio pareigūno rašytinį patvirtinimą dėl tokio tyrimo būtinumo.

34. Specialistas (ekspertas) turi teisę surašyti negalimumo pateikti išvadą aktą, o kai gali atsakyti bent į vieną užduotyje suformuluotą klausimą – surašyti išvadą (ekspertizės aktą) jos tiriamąją dalį papildydamas priežastimis, kodėl atsisakoma atlikti tyrimą (ekspertizę), ir duoti išvadą pagal kitus klausimus. Surašyti negalimumo pateikti ekspertinę išvadą aktą ar atsakyti tik į dalį užduoties (ekspertizės) klausimų galima tik trūkstant medžiagos ir tik gavus ikiteisminį tyrimą atliekančio pareigūno (ar) prokuroro informaciją raštu, kad trūkstamos medžiagos pateikti nėra galimybės, arba jei per mėnesį negautas atsakymas į specialisto (eksperto) prašymą pateikti papildomos medžiagos.

35. Jeigu specialisto išvada (ekspertizės aktas) bus pateikta praėjus daugiau kaip 4 mėnesiams nuo užduoties (paskyrimo atlikti teismo ekspertizę) gavimo, ekspertinės įstaigos, jos padalinio vadovas iš karto po užduoties (paskyrimo atlikti teismo ekspertizę) gavimo elektroniniu paštu ar kita rašytine forma informuoja ikiteisminio tyrimo įstaigos ar jos

padalinio vadovą arba prokurorą, paskyrusį (pateikusį) užduotį, apie konkretų terminą, per kurį planuojama atlikti užduotį ar ekspertizę. Ekspertinės įstaigos, jos padalinio vadovo pateikta informacija turi būti segama į baudžiamąją bylą.

36. Jeigu tyrimas (ekspertizė) nebuvo atliktas per nurodytą terminą, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras elektroniniu paštu ar kita rašytine forma kreipiasi į ekspertinės įstaigos, jos padalinio vadovą ir prašo informuoti apie terminą, iki kurio planuojama atlikti tyrimą (ekspertizę). Gautas atsakymas segamas į baudžiamąją bylą.

37. Esant galimybei kartu su specialisto išvada (ekspertizės aktu) ekspertinė įstaiga pateikia dokumentus (ar jų nuorašus), pagrindžiančius atlikto tyrimo (ekspertizės) kainą bei kitas išlaidas, nustatytas Apmokėjimo tvarkoje. Siekiant užtikrinti galimą proceso išlaidų išieškojimą BPK nustatyta tvarka, tokie dokumentai (ar jų nuorašai) turi būti pridedami prie baudžiamosios bylos, o tokios išlaidos turi būti nurodytos kaltinamajame akte kaip proceso išlaidos.

38. Jei ikiteisminį tyrimą atliekančiam pareigūnui ar prokurorui kyla neaiškumų dėl specialisto išvadoje pateiktų atsakymų, galima atlikti specialisto apklausą dėl neaiškumų, turinčių reikšmės išsamiam nusikalstamos veikos ištyrimui. Apklausos metu surašomas apklausos protokolas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

38¹. Specialistai (ekspertai) paprastai neturėtų būti įtraukiami į šauktinų į teismo posėdį asmenų sąrašą.

Papildyta punktu:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

III. PRIORITETINIAI TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

39. Tyrimai (ekspertizės) skubos tvarka atliekami ikiteisminiuose tyrimuose:

39.1 dėl labai sunkių nusikaltimų;

39.2 kai yra suimtų asmenų;

39.3 dėl nusikalstamų veikų, numatytų Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) XVII skyriuje (Nusikaltimai žmogaus gyvybei), XVIII skyriuje (Nusikaltimai žmogaus sveikatai) ir XXI skyriuje (Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai žmogaus seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui), padarytų nepilnamečių asmenų atžvilgiu;

39.4 susijusiuose su smurtu artimoje aplinkoje;

39.5 kuriuos planuojama baigti pagreitinoto proceso tvarka, o patys tyrimai (ekspertizės) nėra sudėtingi.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

40. Tai, kad tyrimas (ekspertizė) turi būti atliekamas skubos tvarka, nes priklauso šių Rekomendacijų 39 punkte išvardytiems atvejams, turi būti nurodyta užduotyje, prokuroro pareiškime dėl ekspertizės skyrimo, lydraštyje dėl užduoties, ekspertizės arba atskiru raštu. Šiuose dokumentuose turi būti nurodytas konkretus šių Rekomendacijų 39 punkte nurodytas tyrimo (ekspertizės) atlikimo skubos tvarka pagrindas.

41. Išnykus šių Rekomendacijų 39 punkte nurodytiems pagrindams, pvz., suimtąjį paleidus į laisvę, nebaigus proceso pagreitinoto proceso tvarka per BPK nustatytą terminą, ikiteisminį tyrimą atliekantis pareigūnas privalo apie tai informuoti specialistą (ekspertą), o paskirtas tyrimas (ekspertizė) atliekamas bendra tvarka.

42. Ypatingos skubos tvarka tyrimai (ekspertizės) atliekami generalinio prokuroro, jo pavaduotojo, Generalinės prokuratūros departamento, skyriaus vyriausiojo prokuroro, jo pavaduotojo rašytiniu prašymu ikiteisminiuose tyrimuose, sukėlusiuose didelį atgarsį visuomenėje. Ekspertinių įstaigų teritoriniuose padaliniuose tyrimai (ekspertizės) ypatingos

skubos tvarka gali būti atliekami ir apygardos vyriausiojo prokuroro ar jo pavaduotojo rašytiniu pavedimu.

43. Pavedime atlikti tyrimą (ekspertizę) ypatingos skubos tvarka gali būti nurodoma konkreti ar pageidaujama tyrimo (ekspertizės) atlikimo data.

IV. KAI KURIŲ RŪŠIŲ UŽDUOČIŲ IR EKSPERTIZIŲ SKYRIMO YPATUMAI

BIOLOGINIAI (DNR) TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

44. Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras (toliau – LPKTC) atlieka:

44.1. tik policijos įstaigų paskirtas DNR užduotis ikiteisminiuose tyrimuose;

44.2. DNR tyrimus (ekspertizes) pagal prokurorų ir visų ikiteisminio tyrimo įstaigų užduotis dėl nežinomo lavono asmens tapatybės nustatymo, kai nėra artimiausių giminių lyginamųjų kraujo ar seilių pavyzdžių. Tokiais atvejais su užduotimi prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas Kriminalistinių tyrimų centrui pateikia ir nežinomo lavono audinio lyginamąjį pavyzdį, gautą iš Valstybinės teismo medicinos tarnybos prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos;

44.3. asmenų, trauktinų į DNR duomenų įskaitą (registrą), seilių ėminių DNR tyrimus (ekspertizes).

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

45. Valstybinė teismo medicinos tarnyba prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atlieka:

45.1. kitų (ne policijos) ikiteisminio tyrimo įstaigų, prokurorų paskirtas DNR užduotis ir teismų paskirtas ekspertizes;

45.2. visų ikiteisminio tyrimo įstaigų ir prokurorų paskirtas užduotis atlikti DNR tyrimus ikiteisminiuose tyrimuose dėl nusikalstamų veikų žmogaus gyvybei, sveikatai, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui (BK XVII, XVIII, XIX ir XXI skyriuose numatytos nusikalstamos veikos);

45.3. visų ikiteisminio tyrimo įstaigų ir prokurorų paskirtas užduotis nustatyti nežinomo lavono asmens tapatybę, kai tiriamasis objektas yra žmogaus kūnas ar jo audiniai, tik pateikus artimiausių giminių lyginamuosius kraujo ar seilių pavyzdžius.

46. Užduotis, paskirta nesilaikant šių Rekomendacijų 44 ir 45 punktuose nustatytų kriterijų, gali būti grąžinta užduotį paskyrusiai ikiteisminio tyrimo įstaigai ar prokuratūrai.

47. Prieš priimdamas sprendimą pavesti atlikti biologinį tyrimą (ekspertizę) baudžiamųjų nusižengimų, nesunkių nusikaltimų (vagystė, viešosios tvarkos pažeidimas, svetimo turto sugadinimas ar sunaikinimas) ir nusikaltimo, numatyto BK 178 straipsnio 2 dalyje, atvejais, kai pateikiami objektai lytėjimo pėdsakų tyrimui ar lytėjimo pėdsakų nuoplovos iš įvykio vietų, pareigūnas ir (ar) prokuroras turėtų vertinti, ar bylos aplinkybės nustatyti toks tyrimas (ekspertizė) yra būtinas, atsižvelgiant į tai, kad tokių pėdsakų tyrimo rezultatyvumas yra labai mažas. Lytėjimo pėdsakų DNR tyrimas, kai padarytas baudžiamasis nusižengimas, nesunkus nusikaltimas ar nusikaltimas, numatytas BK 178 straipsnio 2 dalyje, laikytinas neadekvačia priemone, todėl tokios užduotys atliekant ikiteisminį tyrimą dėl šių veikų turėtų būti skiriamos tik išimties tvarka, gavus ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovo, jo įgalioto asmens ar aukštesniojo prokuroro rašytinį sutikimą, jei tyrimą skiria prokuroras (užduotyje skirti biologinį tyrimą įrašomas žodis „sutinku“, nurodomos pareigos, vardas (vardo raidė) ir pavardė, parašas, data).

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-235](#), 2012-07-10, *Žin.*, 2012, Nr. 82-4315 (2012-07-13), i. k. 112503AISAK000I-235

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

48. Nerekomenduojama skirti užduoties atlikti biologinį tyrimą (ekspertizę) tais

atvejais, kai įvykio vietoje buvo padaryta daktiloskopinių pėdsakų (piršto ar delno pėdsako) nuoplova, jei daktiloskopiniai pėdsakai buvo išryškinti naudojant ne vienkartinės sterilias priemones (sterilius šepetėlius ir daktiloskopinius miltelius iš dar nenaudotos pakuotės). Jeigu naudojamos nesterilios ir nevienkartinės priemonės, negalima atmesti tiriamo pėdsako taršos biologiniais pėdsakais, nesusijusiais su tyrimu (ekspertize), atlikto tyrimo rezultatai gali kelti pagrįstų abejonių dėl įrodomosios vertės.

49. Prieš priimant sprendimą skirti kompleksinį daktiloskopinį DNR tyrimą, kurį atliekant turėtų būti tiriamas tas pats lytėjimo pėdsakas tiek atliekant DNR, tiek daktiloskopinį tyrimą (ekspertizę), ikiteisminį tyrimą atliekančiam pareigūnui ir (ar) prokurorui rekomenduojama įvertinti, ar įmanoma abu tyrimus (ekspertizes) atlikti nesunaikinant kitos rūšies pėdsakų.

50. Formuluoju klausimus būtina nurodyti, kokių konkrečiai biologinių pėdsakų reikia ieškoti ant konkrečių objektų. Specialistui turi būti pateikiami klausimai dėl žmogaus biologinių pėdsakų, kurių DNR ištyrimas suteiktų realios naudos ikiteisminiam tyrimui.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

50¹. Biologinių pėdsakų DNR analizės (gautas tyrimo rezultatas), kurių tikrinimo DNR registre metu nebuvo nustatyta sutapimų, automatinio būdu siunčiamos tikrinti į užsienio šalių DNR duomenų bazes. Duomenų siuntimas atliekamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 9 d. nutarimo Nr. 1324 „Dėl Tarpvalstybinio keitimosi DNR duomenimis, daktiloskopiniais duomenimis, transporto priemonių registracijos, jų savininkų ir valdytojų duomenimis ir informacija, susijusia su didelio masto tarpvalstybinio pobūdžio renginiais ar teroristinių nusikaltimų prevencija, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas) nustatyta tvarka. Nustačius sutapimą, tyrimą (ekspertizę) skyrusi institucija informuojama raštu, o jei patikrinus biologinio pėdsako DNR analizę sutapimų nenustatoma, informacija raštu neteikiama.

Papildyta punktu:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

51. Jeigu biologinis pėdsakas pripažįstamas tinkamu asmens tapatybei nustatyti tiriant DNR, pėdsako analizė visada įrašoma į LPKTC DNR registrą ir atliekamas automatinis patikrinimas. Nustačius sutapimą, tyrimą (ekspertizę) skyrusi institucija informuojama raštu. Jeigu patikrinus pėdsaką, sutapimų nenustatoma, informacija neteikiama. Pėdsako analizė lieka registre ir tikrinama su kiekviena naujai įrašoma analize.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

51². Identifikuotų asmenų DNR analizės automatinio būdu į užsienio šalių DNR duomenų bazes nesiunčiamos. Esant būtinumui asmens DNR analizė gali būti patikrinta kitos šalies DNR duomenų bazėje. Dėl asmens DNR analizės patikrinimo kitos šalies DNR duomenų bazėje ikiteisminį tyrimą atliekantis pareigūnas ar prokuroras Nutarime nustatyta tvarka turi kreiptis į LPKTC.

Papildyta punktu:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

MIRUSIŲJŲ TEISMO MEDICINOS TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

52. Mirusiųjų teismo medicinos tyrimus (ekspertizes) rekomenduojama skirti tik tais atvejais, kai yra nustatyta arba įtariama smurtinė mirtis, taip pat kai nenustatyta mirusiojo asmenybė, radus mirusįjį su vėlyvaisiais lavoniniais reiškiniais, įtarus netinkamą priežiūrą ar gydymą, taip pat staigios (netikėtos) mirties atvejais, kai asmuo nebuvo prisirašęs asmens sveikatos priežiūros įstaigoje ir nėra jokių duomenų apie jo sveikatos būklę iki mirties.

53. Kartu su mirusiuoju į teismo medicinos įstaigą reikia pristatyti jo asmens dokumentą,

taip pat medicininius dokumentus (ambulatorines korteles, gydymo stacionare ligos istorijas) apie jo sveikatos būklę, todėl būtina apklausti mirusiojo artimuosius ar jį pažinojusius asmenis, siekiant išsiaiškinti, kur asmuo gydėsi. Medicinos dokumentai gali būti pateikiami ir vėliau, nei atliekama autopsija, tačiau apie jų pateikimą (ar nepateikimą) teismo medicinos gydytojas turi būti informuotas iki bus atliekama autopsija. Tais atvejais, kai asmuo mirė asmens sveikatos priežiūros įstaigoje arba prieš mirtį lankėsi asmens sveikatos priežiūros įstaigose dėl ūminės ligos ar lėtinės ligos paūmėjimo, taip pat dėl naujos diagnozuotos ligos ar jam prieš mirtį buvo daromos intervencinės diagnostinės procedūros, medicininiai dokumentai turi būti pateikiami iki lavono tyrimo pradžios.

54. Užduotyje atlikti lavono tyrimą (ekspertizę) būtina nurodyti visas aplinkybes, galinčias turėti įtakos mirties priežasties nustatymui ir kitų klausimų sprendimui. Smurtinių mirčių atvejais būtina nurodyti, kada paskutinį kartą asmenį matė gyvą, koks buvo jo elgesys ir sveikatos būklė, kokiomis aplinkybėmis ir kada jis buvo rastas (dar iki atvykstant policijai), t. y.: kur, kokioje padėtyje (pozoje), ar buvo (ir kaip) keičiama lavono padėtis po jo radimo, kokios buvo aplinkos (meteorologinės) sąlygos, ar mirusįjį apžiūrėjo gydytojas arba kitas (greitosios medicinos pagalbos) medikas, kokias gydymo (gaivinimo) priemones taikė. Nesant akivaizdžių smurto požymių būtina papildomai išsiaiškinti ir nurodyti užduotyje katamnezės duomenis, t. y. iš artimųjų ar šalia mirusiojo buvusių asmenų sužinoti, kokiomis ligomis asmuo sirgo, kokius vaistus vartojo, kuo skųsdavosi ir kuo skundėsi prieš mirtį, kokiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose gydėsi, kaip keitėsi asmens sveikatos būklė, ar buvo staigių sveikatos būklės pasikeitimų prieš mirtį, kokios buvo gyvenimo ir darbo sąlygos, ar turėjo žalingų įpročių, kokių (rūkymas, alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimas), žalingų įpročių vartojimo trukmė (stažas), dažnumas. Jeigu įtariamas apsinuodijimas narkotinėmis ar kitomis stipriais veikiančiomis medžiagomis, būtina išsiaiškinti, kokias būtent ar bent kokių medžiagų grupei priklausančias medžiagas asmuo galėjo vartoti, ir tai nurodyti užduotyje. Nesant galimybės tokią informaciją sužinoti, užduotyje būtina pažymėti, kad medžiaga toksikologiniam tyrimui turi būti deponuota, o šios medžiagos tyrimas būtų atliktas tik gavus duomenų apie galimai pavartotas medžiagas ar jų grupes. Smurtinių mirčių atvejais teismo medikams turi būti pateikiamos ir lavono radimo vietoje darytos nuotraukos (gali būti ir skaitmeninėse laikmenose), kitų ikiteisminio tyrimo dokumentų kopijos (įvykio vietos apžiūros protokolai ir kt.).

55. Jeigu skiriant mirusiojo tyrimą pildoma tipinė užduotis atlikti lavono tyrimą, reikia pažymėti klausimus, į kuriuos būtina atsakyti, o esant būtinybei – pateikti papildomus klausimus ar pakoreguoti esamus.

56. Jeigu ikiteisminio tyrimo metu paaiškėja naujų faktinių aplinkybių, galinčių turėti įtakos atliekamam teismo medicinos tyrimui, apie tokias aplinkybes raštu turi būti pranešama teismo medikui.

57. Kai įtariama, kad asmuo galėjo būti nužudytas ir nusikaltimo aplinkybės yra neaiškios, atliekant mirusiojo tyrimą (ekspertizę) turi dalyvauti ikiteisminį tyrimą atliekantis pareigūnas. Tokiu atveju pareigūnui pateikiamas autopsijos protokolo nuorašas ar preliminarus specialisto išvada apie esminius lavono tyrimo metu nustatytus radinius ir jų interpretaciją.

TEISMO PSICHIATRIJOS TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

58. Objekto tyrimą teismo psichiatras atlieka, kai reikia:

58.1. rekomenduoti atlikti teismo psichiatrijos (teismo psichologijos) ekspertizę, nurodant rekomenduojamos ekspertizės rūšį (ambulatorinę, stacionarinę, kompleksinę ir pan.);

58.2. teikti išvadas dėl asmens medicinos apžiūros neblaivumo ir girtumo laipsniui nustatyti;

58.3. teikti ikiteisminio tyrimo įstaigai ar teismui specialių teismo psichiatrijos žinių kitais šiame punkte nenumatytais atvejais.

59. Ekspertizę teismo psichiatras atlieka tik tais atvejais, kai yra pagrindas manyti, kad:
59.1. asmuo gali būti nepakaltinamas;
59.2. asmuo gali būti ribotai pakaltinamas;
59.3. asmeniui po nusikalstamos veikos sutriko psichika ir dėl to jis negali suvokti savo veiksmų esmės ar jų valdyti.

60. Šaukime teismo psichiatrai dalyvauti atliekant proceso veiksmus turi būti nurodoma veiksmo atlikimo vieta ir laikas, koks teismo psichiatras ir kokių tikslų reikalingas.

61. Rašytinis pavedimas duoti specialisto išvadą surašomas tais atvejais, kai reikia specialių teismo psichiatrijos, teismo psichologijos žinių, nereikalaujant atlikti sudėtingų tyrimų (ekspertizių). Pavedime duoti specialisto išvadą nurodomos aplinkybės, dėl kurių reikia specialisto išvados, objektai, kuriuos reikia tirti, klausimai teismo psichiatrai, pateikiamos medžiagos sąrašas.

62. Objekto tyrimą (ekspertizę) paskyręs (pateikiantis) pareigūnas teismo psichiatrai privalo pateikti:

62.1. baudžiamosios bylos medžiagą;

62.2. medicininę dokumentaciją.

63. Siekiant pateikti išsamias teismo psichiatrijos ekspertizės išvadas, patikrinti ankstesnius asmens psichikos būklės duomenis, gydymo tikslingumo rezultatus, būtinas asmens medicininės dokumentacijos, baudžiamosios bylos medžiagos tyrimas, o teismo psichiatrai ekspertui (specialistui) pareikalavus – paties asmens psichikos būklės tyrimas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

64. Jeigu specialisto išvadą pateikia asmuo, neįrašytas į Lietuvos Respublikos ekspertų sąrašą, toks teismo psichiatras įspėjamas dėl atsakomybės pagal BK 235 straipsnį už melagingos išvados pateikimą, taip pat pagal BK 247 straipsnį už bylos duomenų pagarsinimą be leidimo iki bylos nagrinėjimo teisiamajame posėdyje.

EKONOMINIAI TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

65. Šio skyriaus nuostatos taikomos skiriant ir atliekant ūkinės finansinės veiklos, buhalterinius, finansinius, bankininkystės ir kitus ekonominius tyrimus (ekspertizes).

66. Prieš pavedant atlikti ekonominį tyrimą (ekspertizę), pareigūnas, sprendžiantis klausimą dėl tyrimo (ekspertizės) skyrimo, privalo įvertinti, ar bylos aplinkybėms nustatyti toks tyrimas (ekspertizė) yra būtinas, ar reikiamos informacijos negalima gauti kitais būdais ir metodais.

67. Užduotyje atlikti ekonominį tyrimą būtina detalai nurodyti visas žinomas nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes, reikalingas specialisto išvada ir, suderinus su specialistu, būtina specialistui pateikti ikiteisminio tyrimo medžiagą, susijusią su ekonominio tyrimo dalyku.

68. Užduotyje formuluojamus klausimus ikiteisminio tyrimo pareigūnas turi suderinti su ikiteisminio tyrimo įstaigos ar jos padalinio vadovu ir prokuroru, kurie įvertintų ir patikrintų, ar specialistui pavesti ištirti visi jo kompetencijai priskirti klausimai, ar nėra perteklinių klausimų, ar pateikti klausimai yra aiškūs, reikšmingi, konkretūs, ar atitinka ikiteisminio tyrimo byloje tiriamas aplinkybes ir laikotarpį.

69. Specialisto, atliekančio ekonominį tyrimą (eksperto, atliekančio ekspertizę), reikalavimu pareigūnas, skyręs ūkinės finansinės veiklos tyrimą (ikiteisminio tyrimo pareigūnas, atliekantis ikiteisminį tyrimą, kai paskirta ekspertizė), kaip įmanoma greičiau, bet ne ilgiau kaip per vieną mėnesį, turi pristatyti išvada ar ekspertizės išvada pateikti reikalingą papildomą medžiagą. Jeigu medžiagos neįmanoma pristatyti per nurodytą laikotarpį, specialistas (ekspertas) elektroniniu paštu ar kita rašytine forma turi būti informuojamas apie numatomą medžiagos pateikimo terminą ir priežastis, pagrindžiančias tokį terminą.

70¹. Specialistas, per vieną mėnesį nuo rašytinio kreipimosi į tyrimą atliekantį pareigūną ar prokurorą dėl reikalingos medžiagos pateikimo negavęs reikalingos medžiagos ar informacijos apie medžiagos nepateikimą pateisinančias priežastis, tyrimą atlieka iš turimos medžiagos arba atsisako pateikti išvadą, jei jam pateiktos medžiagos nepakanka išvadai padaryti arba ta medžiaga neatitinka jo specialiųjų žinių.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

71. Jei pareigūnui atliekant tyrimo veiksmą (pvz., atliekant dokumentų poėmį ar apžiūrą) dalyvauja specialistas, jis teikia išvadas tik tokiais klausimais, į kuriuos atsakant nereikia atlikti tyrimo.

Punkto pakeitimai:

Nr. [I-132](#), 2014-06-30, paskelbta TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09291

72. Ikiteisminio tyrimo metu paaiškėjus naujoms faktinėms aplinkybėms, galinčioms turėti įtakos atliekamam ekonominiam tyrimui, apie tokias aplinkybes raštu turi būti pranešama specialistui, atliekančiam tyrimą, ir esant būtinybei patikslinamos ar papildomos užduotyje nurodytos aplinkybės arba specialistui pateikti klausimai.

TRASOLOGINIAI TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

73. Skirti tyrimą netikslinga, jeigu nėra lyginamojo objekto (įrankio, avalynės ir kt.), galėjusio palikti pėdsakus.

74. Skiriant identifikacinius (lyginamuosius) įsilaužimo įrankių, avalynės pėdsakų tyrimus (ekspertizes), rekomenduojama atrinkti ir tyrimui pateikti tik tuos objektus, kurie atitinka įsilaužimo pėdsakų pobūdį (pvz., jeigu pėdsakai akivaizdžiai palikti atsuktuvu, nereikėtų pateikti kirvio ar replių), avalynės pėdsakų reljefinį raštą.

DARBŲ SAUGOS TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

75. Konkretaus asmens, atsakingo už saugaus darbo organizavimą, nustatymas, subjekto veikos (ar neveikimo) ir jos pobūdžio vertinimas nepriklauso specialisto (eksperto) kompetencijai.

76. Įvykio (nelaimingo atsitikimo darbe) vietos apžiūros turi būti iliustruojamos schemomis ir kokybiškomis mastelinėmis nuotraukomis.

77. Ikiteisminio tyrimo pareigūnai ar prokurorai turi surinkti ir pateikti darbuotojų instruktavimo dokumentus, pareigybių aprašymus, instrukcijas, veiklos nuostatus ir pan. Skiriant tyrimus (ekspertizes) dėl nelaimingų atsitikimų, įvykusių dirbant su įrenginiais, turi būti pateikiamos tų įrenginių eksploatacijos instrukcijos ir jų įrengimo dokumentai. Įrenginių instrukcijos ir jų įrengimo dokumentai turi būti pateikiami valstybine kalba. Jeigu pateikiami ne visi norminiai dokumentai, užduotyje turi būti nurodomos to priežastys (sunaikintas, nustojo galioti ir pan.).

78. Esant ginčytinoms ir prieštaringoms aplinkybėms, ypač tais atvejais, kai byloje trūksta objektyvių duomenų, o yra tik priešaringi asmenų parodymai, tyrimą skiriantys pareigūnai turi nurodyti, kurios aplinkybės ikiteisminio tyrimo metu yra patvirtintos arba paneigtos kitais ikiteisminio tyrimo duomenimis.

79. Darbų saugos – nelaimingo atsitikimo tyrimui (ekspertizei) būtina pateikti metodinėse rekomendacijose dėl darbų saugos tyrimų (ekspertizių) nurodytus dokumentus.

METALOGRAFINIAI TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

80. Tyrimui (ekspertizei) turi būti pateikiamos ne per trumpos laidų atkarpos. Iš gaisraviečių paimti laidai turi būti tinkamai įpakuoti ir transportuoti. Turi būti nurodomos

įvykio aplinkybės. Pavyzdžiui, klausiant, ar yra trumpojo jungimo požymių ir kada tai įvyko, reikia žinoti, ar tas trumpasis jungimas nebuvo kokio kito žinomu laiku įvykusio įvykio pasekmė. Tik tada galima kiek tiksliau spręsti apie trumpojo jungimo laiką. Kai tirama metalų korozija, būtina nurodyti, kokioje aplinkoje buvo eksploatuojamas objektas, ar veikė agresyvios terpės.

81. Turi būti užfiksuojama ir nurodoma tiksli tyrimo objektų paėmimo vieta. Tais atvejais, kai reikia nustatyti, ar metalo lydinio sudėtis ir savybės atitinka standartų ar kitokių dokumentų reikalavimus, turi būti pateikiamos to metalo gaminio gamintojo instrukcijos ir techninės gaminio sąlygos.

INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

82. Prieš skiriant informacinių technologijų tyrimą būtina nuspręsti, kokia informacija, galimai esanti kompiuterinėse laikmenose, yra būtina:

82.1. išsamiam nusikalstamos veikos atskleidimui;

82.2. nusikalstamos veikos kvalifikavimui;

82.3. konkrečioms byloje įrodinėtinoms aplinkybėms nustatyti.

83. Užduotyje formuluojami klausimai turi sietis su šių Rekomendacijų 82 punkte nurodytos informacijos gavimu ir turi sietis su konkrečios bylos aplinkybėmis.

VAIZDŲ TYRIMAI (EKSPERTIZĖS)

84. Tyrimui (ekspertizei) būtina pateikti originalaus formato vaizdo bylas, o nesant tokios galimybės – nesuglaudintas vaizdo bylas.

85. Lyginamuosius pavyzdžius tyrimui (ekspertizei) rekomenduojama pateikti tik skaitmeninėse laikmenose. Gera praktika, kai tyrimui (ekspertizei) pateikiama lyginamojo subjekto (objekto) filmuota medžiaga, kurią filmuojant atsižvelgiama į subjekto (objekto) padėtį (rakursą) tiriamajame vaizdo įrašė. Filmuojant neskubant, lėtai apeinamas subjektas (objektas), išlaikant kamerą panašiais rakursais kaip ir tiriamajame įrašė.

86. Nesant įtariamo asmens, galimam vėlesniam tyrimui būtina išsaugoti ištisas vaizdo bylas, jokių būdu jų nedalant. Įtariamuosius asmenis reikia fotografuoti ir (ar) filmuoti keliais rakursais: iš priekio, taip pat iš šono, pasisukus į vieną ir kitą pusę 45 laipsnių kampų. Atvaizdai kaupiami tik skaitmeninėse laikmenose. Apibūdinant asmenis nurodomi išskirtiniai ir (ar) individualūs požymiai (apgamai, randai, tatuiruotės ir pan.).

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

87. Metodinės rekomendacijos dėl atskirų rūšių užduočių ir ekspertizių skyrimo skelbiamos prokuratūros, ikiteisminio tyrimo įstaigų ir ekspertinių įstaigų interneto svetainėse, taip pat prokuratūros ir ikiteisminio tyrimo įstaigų vidiniuose tinklalapiuose.

Rekomendacijų dėl užduočių
specialistams ir ekspertams skyrimo
priedas

SPECIALISTO APKLAUSOS PROTOKOLAS

20 ____ m. ____ d.

(vieta)

Pradėta: ____ val. ____ min., ____ val. ____ min.

(įstaigos ir padalinio pavadinimas, pareigos, vardas ir pavardė)

dalyvaujant _____
(asmenys, kurie dalyvauja ar kurių akivaizdoje atliekamas tyrimo veiksmas)

patalpose
vadovaudamasis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 89 str., 178 str. 1 d., 179
str., 183 str. ikiteisminio tyrimo byloje Nr. _____ apklausė
specialistą:

Vardas (-ai), pavardė _____

Gimimo data, vieta _____

Specialybė _____

Mokslinis laipsnis _____

Mokslinio darbo arba darbo pagal specialybę stažas _____

Darbo vieta _____

Darbovietės adresas _____

Asmens dokumentas _____

(rūšis, serija, numeris, išdavimo data ir vieta)

Telefonai: darbo _____ kiti _____

Kiti reikiami asmens duomenys _____

Specialistui _____ vadovaujantis Lietuvos
Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 89 str. 5 d. išaiškintos jo pareigos, t. y. šaukiamas
specialistas privalo atvykti pas ikiteisminio tyrimo pareigūną, prokurorą ar į teismą ir
pateikti nešališką išvadą ar paaiškinimus jam pateiktais klausimais. Už melagingos išvados ar
paaiškinimo pateikimą specialistas atsako pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso
235 straipsnį.

(specialisto parašas)

Klausimai ir atsakymai: _____

20 ____ m. ____ d. specialisto _____ apklausos protokolo tęsinys:

